

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Өру өнері - ұлттық қолөнердің бір бөлігі

ЖАРИЯЛАНДЫ
31.03.2026СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/187896/**Джусибалиева Бибигуль Лесовна**

Манғыстау облысының білім басқармасының Жаңаөзен қаласы бойынша білім бөлімінің «Оқушылар шығармашылық үйі» жедел басқару құқығындағы МКҚК-ның қосымша білім беру педагогі, “Шебер қолдар” үйірмесінің жетекшісі

Мақсаты:

Өру өнерінің ұлттық қолөнердегі орнын, тарихи маңызын және тәрбиелік мәнін түсіндіру, оның қазақ халқының мәдени мұрасы ретіндегі құндылығын насихаттау.

Міндеттері:

Өру өнерінің шығу тарихын зерттеу және оның даму кезеңдерін сипаттау. Өру өнерінің түрлерін (ши өру, қамшы өру, себет өру, т.б.) таныстыру. Өру барысында қолданылатын материалдар мен тәсілдерді түсіндіру. Өру өнерінің тұрмыстық және эстетикалық маңызын анықтау. Ұлттық қолөнерді сақтаудың және дамытудың маңыздылығын көрсету.

Жас ұрпақты ұлттық құндылықтарды құрметтеуге және қолөнерге қызығушылыққа тәрбиелеу.

Өру өнері - қазақ халқының ежелден келе жатқан ұлттық қолөнер түрлерінің бірі. Бұл өнер тұрмыстық қажеттіліктен туындап, уақыт өте келе эстетикалық, мәдени және рухани мәнге ие болды. Қазақ халқы табиғатпен етене өмір сүргендіктен, күнделікті тіршілікте қолданылатын бұйымдарды өз қолымен жасап, оларды әсемдікпен безендіріп отырған. Соның ішінде өру өнері ерекше орын алады.

Өру - белгілі бір материалдарды (жүн, жіп, қайыс, қамыс, тал және т.б.) белгілі бір тәсілмен айқастыра отырып, тұрмыстық немесе сәндік бұйым жасау үдерісі. Бұл өнер түрі халқымыздың шеберлігін, ұқыптылығын, төзімділігін және әсемдікке деген талғамын танытады. Өру арқылы жасалған бұйымдар тек күнделікті қажеттілікті өтеп қана қоймай, ұлттық нақышты, ою-өрнекті, халықтың дүниетанымын бейнелеген. Қазақ

қоғамында қолөнер атадан балаға мұра болып беріліп отырған. Әсіресе, қыз балаларға кішкентайынан жіп иіру, ши орау, кесте тігу, өрім өру сияқты істер үйретілген. Бұл олардың еңбекке баулып қана қоймай, болашақ өмірге дайындаудың бір жолы болған. Өру өнері осылайша ұлттық тәрбиенің де маңызды құралына айналды. Сондықтан өру өнері – тек қолөнер саласының бір бөлігі емес, ол халқымыздың мәдени болмысының, тұрмыс-салтының және рухани құндылықтарының көрінісі болып табылады.

Өру өнерінің шығу тарихы

Қазақ халқының қолөнері көшпелі өмір салтымен тығыз байланысты. Мал шаруашылығымен айналысқан халық жүн, тері, жіп сияқты табиғи материалдарды тиімді пайдаланған. Соның нәтижесінде өру, тоқу, ши орау, қамыс өру сияқты өнер түрлері дамыған. Өру өнері тек қазақ халқына ғана емес, Орта Азия халықтарына ортақ дәстүр. Алайда әр халықтың өзіне тән өрнегі мен тәсілі бар. Қазақтың өру өнері ұлттық ою-өрнекпен, табиғилықпен және қарапайымдылықпен ерекшеленеді.

Өру өнерінің түрлері

Қазақ қолөнерінде өрудің бірнеше түрі бар:

Ши өру – киіз үйдің ішін сәндеу және тұрмыста пайдалану үшін жасалады.

Қамшы өру – ат әбзелдерінің бірі, берік әрі әсем етіп өріледі.

Себет, қоржын өру – тұрмыстық заттарды сақтауға арналған.

Шаш өру – қыз-келіншектердің сәндік дәстүрі.

Әсіресе, қамшы өру өнері ерекше бағаланған. Қамшы қазақ халқы үшін тек құрал ғана емес, ер азаматтың айбынының белгісі болған.

Қолданылатын материалдар

Өру барысында көбінесе табиғи материалдар пайдаланылған:

Қой, түйе жүні

Былғары, қайыс

Қамыс, тал

Жіп, жүн

Бұл материалдар экологиялық таза әрі төзімді болғандықтан, жасалған бұйымдар ұзақ уақыт сақталған.

Өру өнерінің тәрбиелік маңызы

Өру өнері тек тұрмыстық қажеттілікті өтеп қана қоймай, жас ұрпақты еңбекқорлыққа,

шыдамдылыққа, ұқыптылыққа тәрбиелеген. Қыз балалар кішкентайынан ши орау, жіп иіру, кесте тігу сияқты істерге үйретілген. Бұл олардың болашақта отбасы ұйытқысы болуына ықпал еткен. Қазақтың ұлы ағартушысы Ыбырай Алтынсарин халықтық өнер мен білімнің маңызын ерекше атап өткен. Ол ұлттық құндылықтарды сақтай отырып, жас ұрпақты өнер-білімге баулуды қолдаған.

Қазіргі замандағы маңызы

Бүгінде өру өнері жаңғырып, сәндік-қолданбалы өнер ретінде дамып келеді. Қолөнер шеберлері ұлттық нақыштағы бұйымдарды заманауи үлгіде жасап, көрмелер мен жәрмеңкелерге ұсынуда. Мысалы, Қазақстан Республикасының Ұлттық музейі сияқты мәдени орындарда ұлттық қолөнер бұйымдары кеңінен насихатталады.

Сонымен қатар мектептерде технология пәні арқылы оқушыларға ұлттық қолөнер түрлері үйретілуде. Бұл – мәдени мұраны сақтаудың маңызды жолы.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.